Ambtelijke werkbelasting en de Bijlmervliegramp

Indicatieve analyse van Wob/Woo-verzoeken, parlementaire enquête en juridische vervolgprocedures | 23 november 2026

De maatschappelijke nasleep van de Bijlmervliegramp heeft gedurende tientallen jaren capaciteit gevraagd van het overheidsapparaat. Naast het oorspronkelijke ongevallenonderzoek gaat het om informatieverzoeken, parlementaire controle, aanvullende onderzoeken, archiefbeheer en rechtsbescherming. Deze analyse onderscheidt landelijke referentiecijfers van hypothetische scenario's voor het Bijlmerdossier. De bronnen uit de eerdere analyse zijn opgenomen, maar niet opnieuw geverifieerd.

1. Landelijke uitvoeringslasten

Volgens het in de eerdere analyse aangehaalde onderzoek van Sira Consulting (2026) namen meer dan 250 overheidsorganisaties deel aan een onderzoek naar de uitvoeringslasten van de Woo.

Indicator	Landelijke schatting
Woo-verzoeken in 2024	25.000
Jaarlijkse uitvoeringskosten	€ 150 miljoen
Arbeidsuren per jaar	1,3 miljoen
Capaciteit	955 fte
Bezwaar en beroep per jaar	€ 11 miljoen

De meest complexe 10% van de verzoeken vraagt volgens dit onderzoek circa 30% van de totale ambtelijke tijd. Een afzonderlijk kostenonderzoek bij Financiën geeft de volgende gemiddelden, exclusief bezwaar en beroep:

Omvang	Gemiddelde kosten
Klein (tot 100 pagina's)	€ 15.849
Middelgroot (100–500 pagina's)	€ 22.190
Groot (vanaf 500 pagina's)	€ 36.394

2. Waaruit bestaat de werkbelasting?

Ontvangst en afbakening; archiefonderzoek bij de organisatie en rechtsvoorgangers; inventarisatie en ontdubbeling; inhoudelijke en juridische beoordeling; consultatie van derden; anonimisering, kwaliteitscontrole en publicatie; eventuele bezwaar- en beroepsprocedures.

Bij historische luchtvaartongevallen zijn verspreide archieven, verdwenen organisaties en bijzondere openbaarmakingsregels extra complicerende factoren.

3. Het Woo-verzoek uit 2022–2023

Het verzoek van 3 oktober 2022 betrof vrijwel alle informatie over de Bijlmervliegramp bij de ILT en haar rechtsvoorgangers. Op 17 februari 2023 werd het buiten behandeling gesteld omdat volgens het besluit geen reactie was ontvangen op het verzoek om precisering. Er vond geen inhoudelijke beslissing over de openbaarheid plaats.

Rekenmodel: 10 minuten per document, 25% aanvullende werkzaamheden, € 110 integraal uurtarief en 1.360 productieve uren per mensjaar. Dit zijn gekozen scenarioaannames, geen gemeten dossiergegevens.

Documenten	Arbeidsuren	Kosten
1.000	208	€ 22.900
5.000	1.042	€ 114.600
10.000	2.083	€ 229.200
25.000	5.208	€ 572.900
50.000	10.417	€ 1.145.800

De daadwerkelijke omvang van het verzoek is onbekend. De berekende kosten zijn niet daadwerkelijk gemaakt voor een volledige behandeling.

4. Parlementaire enquête 1998–1999

De enquête vroeg niet alleen inzet van de commissie, maar ook van ministeries, uitvoeringsorganisaties en externe deskundigen. De onderstaande reconstructie is een scenario, geen historische kostenstaat. De categorieën worden verondersteld elkaar niet te overlappen.

Activiteit	Geschatte uren
Vijf Kamerleden	3.000–4.000
Griffie, secretariaat en onderzoeksstaf	8.000–15.000
Externe deskundigen	2.000–5.000
Archiefonderzoek ministeries	3.000–8.000
Voorbereiding en begeleiding verhoren	2.000–4.000
Juridische en bestuurlijke ondersteuning	2.000–5.000
Internationale informatieverzoeken	1.000–3.000
Kabinetsreactie en Kamerdebatten	2.000–4.000
Totaal	23.000–48.000

Omgerekend: circa 17–35 mensjaren en € 2,5–5,3 miljoen aan personele inzet tegen het gekozen rekenprijspeil van 2026. Materiële kosten zijn niet afzonderlijk berekend. Werkelijke personeelsbezetting en tijdregistratie zijn niet vastgesteld.

5. Bezwaar, beroep en hoger beroep

Procedure	Indicatieve uren
Behandeling bezwaarschrift	20–60
Voorbereiding en hoorzitting	10–25
Heroverweging documenten	20–100
Nieuw besluit	10–30
Beroep rechtbank	30–80
Hoger beroep	40–100
Eventuele nieuwe besluitvorming	20–100
Totaal bij alle stappen	150–495

Bij volledige doorloop bedraagt de indicatieve ambtelijke inzet € 16.500–54.450, exclusief rechtspraak. Niet elk verzoek doorloopt alle stappen. Het landelijke onderzoek noemt gemiddeld 46 arbeidsuren per beroepsprocedure bij ministeries, op basis van een beperkt aantal respondenten.

6. Cumulatieve werkbelasting

Periode	Activiteiten
1992–1994	Oorspronkelijk ongevallenonderzoek
1992–1998	Kamervragen, Wob-verzoeken, aanvullende onderzoeken
1998–1999	Parlementaire enquête
1999–2005	Medische onderzoeken, aanbevelingen en verantwoording
2005–2021	Archiefbeheer en terugkerende informatievragen
2022–2026	Woo-verzoeken, Kamervragen, ACOI en archiefonderzoek

Een betrouwbaar cumulatief bedrag vereist historische begrotingen, personeelsgegevens en uitgavenoverzichten. De scenario's mogen niet zonder meer worden opgeteld: overlap tussen activiteiten is mogelijk.

7. Een zichzelf versterkende cyclus

Maatschappelijke ongerustheid en wantrouwen

Nieuwe publicaties, vermoedens en vragen

Informatieverzoeken, Kamervragen en onderzoeken

Toenemende werkbelasting en langere doorlooptijden

Onvrede en mogelijk opnieuw wantrouwen

Conceptueel model, geen bewezen causale reconstructie. Ook gebrekkige informatieverstrekking kan wantrouwen veroorzaken.

8. Maatschappelijke verantwoordelijkheid

Partij	Verantwoordelijkheid
Overheid	Transparantie, archivering en tijdige beantwoording
Journalistiek	Gerichte vragen, verificatie en correctie
Politiek	Zorgvuldige controle en proportionele onderzoeksopdrachten
Burgers	Waar mogelijk concrete verzoeken formuleren
Onderzoekers	Bestaande kennis en primaire bronnen benutten
Archiefinstellingen	Documenten toegankelijk en vindbaar maken

De openbare kennisbank van Henk Pruis kan bijdragen aan het voorkomen van dubbel onderzoek door primaire bronnen toegankelijk te maken. De eventuele besparing is niet gemeten. Kosten zijn op zichzelf geen argument om legitieme informatieverzoeken te ontmoedigen.

9. Conclusie

De maatschappelijke nasleep van de Bijlmervliegramp heeft niet alleen menselijke en politieke gevolgen gehad, maar ook een aanzienlijke en langdurige belasting van het overheidsapparaat veroorzaakt. Gedurende meer dan dertig jaar werd ambtelijke capaciteit ingezet voor aanvullende onderzoeken, parlementaire verantwoording, informatieverzoeken, juridische procedures en archiefonderzoek.

Die inzet is gerechtvaardigd wanneer zij bijdraagt aan waarheidsvinding, transparantie en rechtsbescherming. De vraag is echter hoeveel aanvullende inspanning nog tot nieuwe inzichten leidt wanneer dezelfde vragen steeds opnieuw worden gesteld, zonder de reeds beschikbare antwoorden en onderzoeksresultaten voldoende in beschouwing te nemen.

Niet alleen de overheid, maar ook de politiek, de journalistiek en de samenleving dragen verantwoordelijkheid voor een doelmatige en zorgvuldige omgang met beschikbare kennis.

Bronnen voor nader onderzoek

Sira Consulting, Uitvoeringslasten Woo-verzoeken (2026)
https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2026D22149

Kostenonderzoek ministerie van Financiën
https://open.overheid.nl/documenten/0925af25-2b8e-4ffb-85be-446d340d458c/file

Kabinetsmaatregelen Woo, 21 juni 2024
https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2024/06/21/kabinet-neemt-maatregelen-voor-een-betere-uitvoering-en-uitvoerbaarheid-van-de-wet-open-overheid

Nationaal Archief, enquête 2.02.39
https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/archief/2.02.39/download/pdf

Een beladen vlucht, Kamerstuk 26 241, nr. 9
https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-26241-9.html